

OPSPORING EN POLITIE / POLICE AND INVESTIGATION

Wetenschappelijk onderzoek over de keuzeconfrontatie: a never ending story

MARC BOCKSTAELE^a

^a (Ere)hoofdcommissaris Federale Gerechtelijke Politie Gent; Inhoudelijk coördinator, Nationale cursussen verhoortechnieken (Corresp: marc.bockstaele@skynet.be)

Een keuzeconfrontatie is ten behoeve van de waarheidsvinding, een persoon (of een afbeelding ervan) door een ander persoon laten observeren om vast te stellen of die persoon wordt herkend als betrokkene bij een (strafbaar) feit of daarvan kan worden uitgesloten. De herkenning van de verdachte als de dader, door het slachtoffer of een getuige, blijft een bijzonder sterk bewijsmiddel, als de politie zich maar houdt aan elementaire regels (EISEN *et al.*, 2017; VAN KOPPEN & WAGENAAR, 1997). Maar is er consensus over alle regels?

Een in 1975 gepubliceerd artikel van ELLIS (1975), 'herkenning van gezichten', deed een afzonderlijk en bij rechtspsychologen bijzonder populair onderzoeksgebied ontstaan. Als men op 'the web of science' vanaf 1975 tot heden de trefwoorden 'line-up', 'identity parade', 'eyewitness identification' en 'face recognition' intikt levert dat meer dan 5.000 artikels en onderzoeken op. In die massa zijn er geen twee met dezelfde cijferuitkomst. Ongeveer alles wat met *keuzeconfrontaties* verband houdt is wetenschappelijk onderzocht en heronderzocht, met geen of nauwelijks nog meerwaarde voor de praktijk. Dat onderzoek heeft in Nederland geresulteerd in richtlijnen die al uit de jaren tachtig stammen, die nog steeds vrijwel onveranderd gelden, maar ook niet veel afwijken van richtlijnen die al in de jaren dertig van vorige eeuw werden gesuggereerd, schreven VAN KOPPEN *et al.* (2017).

De politieman op het terrein zal geen of hoogstens een paar van de 5.000 teksten lezen. Nationale wetgeving of regelgeving inzake keuzeconfrontatie is er in België niet. Het wordt aan de lesgevers in politiescholen overgelaten de academische bevindingen en rechtspraak in hun cursussen te vertalen naar de praktijk.

De meeste wetenschappelijke onderzoeken over de keuzeconfrontatie zijn laboratoriumonderzoeken met groepen studenten over een in scène gezet voorval (TURTLE *et al.*, 2008). Genesceneerde misdrijven in een laboratorium kunnen nooit rekening houden met de chaos, de emotie en de spanning van een reëel strafrechtelijk onderzoek (CLARK *et al.*, 2014). Een testsituatie in een laboratorium is kunstmatig en in geen enkel opzicht een realistische en betrouwbare afspiegeling van de sociale werkelijkheid (MITCHELL, 2012).

Daarnaast zijn er wetenschappelijk moeilijk uitvoerbare veldstudies (WELLS, 2008; SCHACHTER *et al.*, 2008; STEBLAY, 2008; ROSS & MALPASS, 2008; MECKLENBURG *et al.*, 2008), die bijna allemaal door een andere groep academici worden uitgevoerd. Deze onderzoekers stellen de methoden van de laboratoriumonderzoekers niet zelden in vraag (MANSOUR *et al.*, 2017). Zo maakt het bv. al verschil of een proefpersoon een – zelfs gefingeerd – voorval, 'live' ziet gebeuren of op video ziet (POZZULO *et al.*, 2008). Het grootste struikelblok bij veldstudies is dat men bij het onderzoeken van reële *line-ups* niet weet of ze dader-afwezig, dan wel dader-aanwezig zijn. Andere problemen bij veldstudies betreffen de representativiteit van de geselecteerde gevallen, de opleiding en bekwaamheid van de politieambtenaren, de adequaatheid van de toegepaste methode, de gehanteerde diagnostische procedures en de talrijke variabelen (STEBLAY, 2018).

Sommige voorzorgsmaatregelen kunnen het gemiddelde resultaat van een groep verbeteren maar zegt niets over wat die voor een individu betekenen (VAN KOPPEN, 2011). Psychologen wijzen op de grote individuele verschillen tussen waarnemers (WAHLHEIM & ZACKS, 2018; VREDEVELDT & VAN KOPPEN, 2016; WANG *et al.*, 2012), wiens competenties ook met de tijd fluctueren: de ene dag is de andere niet (BINDEMANN *et al.*, 2012). Er bestaan mensen die geen gezichten kunnen herkennen (prosopagnosie) en 'superherkenners' (DAVIS *et al.*, 2018; DAVIS *et al.*, 2016; RUSSELL *et al.*, 2009). Refereren naar groepsbevindingen gaat volgens rechtspractici voorbij aan de uniciteit van een casus. Déze getuige zou immers de uitzondering op de bevindingen van het wetenschappelijk onderzoek kunnen zijn. Hier staan de empirische en de casuïstische benadering lijnrecht tegenover elkaar (DE RUITER, 2004). Rechtspsychologen kijken naar een uitgevoerde keuzeconfrontatie of ze volgens de door hen opgestelde regels gebeurde. Zij zullen rechters omwille van 'tekortkomingen in de procedure' adviseren om identificatieverklaringen niet als bewijs te gebruiken (SAUERLAND *et al.*, 2016), ongeacht of er een identificatie is of niet. Dat spoort niet met de mening van rechtspractici, die de resultaten van een keuzeconfrontatie in 'samenhang' zien met ander bewijsmateriaal. Voor hen is de procedure niet doorslaggevend, het gaat om de waardering van het bewijsmateriaal. Dit is een terrein dat bij uitstek aan de feitenrechter is toevertrouwd en waarbij de rechter in de regel niet afhankelijk is van de inbreng van deskundigen (BLEICHRÖDT, 2015).

Indien bij een keuzeconfrontatie alle mogelijke voorzorgsmaatregelen werden in acht genomen, kan een getuige toch nog een onschuldige aanwijzen of een schuldige dader niet identificeren. Evenzo kan bij een zeer slordig uitgevoerde keuzeconfrontatie een getuige het toch bij het rechte eind hebben (TURTLE & WANT, 2008). Rechtspsychologen laten zich meestal uit over de 'state of the art', waar het de betrouwbaarheid van een keuzeconfrontatie betreft, zelden over de betrouwbaarheid van dié getuige in dié omstandigheden. De kans op correcte identificaties vergroot wel indien een aantal uit wetenschappelijk onderzoek gebleken 'voorzorgsmaatregelen' worden genomen (MEMON *et al.*, 2008), maar zekerheid is er nooit.

Inzake keuzeconfrontaties bestaan er naast algemeen aanvaarde principes ook verschillende – zelfs tegengestelde – meningen onder academici. Dit heeft voor gevolg dat er geen allesomvattende theorie inzake keuzeconfrontaties bestaat (LANE & MEISSNER, 2008; WELLS, 2008), waardoor eenduidige, wetenschappelijk gefundeerde richtlijnen opleggen, onmogelijk wordt.

De sedert de jaren 80 van vorige eeuw (VAN KOPPEN *et al.*, 2017: 303) algemeen aanvaarde principes hebben ondertussen hun weg gevonden in diverse publicaties (VAN AMELSVOORT, 2018; BOCKSTAELE, 2016) en omzendbrieven van de parketten¹, ze komen hier niet aan bod. Deze bijdrage overloopt enkele situaties, waarover onder academici (nog) geen overeenstemming is, maar die voor de beslissing van de feitenrechter toch belangrijk zijn. Immers, subtiele veranderingen in de uitvoering kunnen soms grote gevolgen hebben voor de diagnostische waarde van een identificatietest (VAN KOPPEN & HORSELENBERG, 2017).

1. Belangrijke factoren bij het waarnemen zijn de 'afstand' en de 'zichtbaarheid' (lichtsterkte). Sommige rechtspsychologen spreken van de 'regel van 15', waarmee zij bedoelen dat voor betrouwbare herkenningen de afstand tussen getuige en verdachte niet groter mag zijn dan 15 meter en de zichtbaarheid niet minder mag zijn dan 15 Lux (DE JONG *et al.*, 2005; WAGENAAR & VAN DER SCHRIER, 1996). Maar andere academici vonden dat boven een afstand van 15 meter nog wél betrouwbare identificaties door getuigen kunnen gebeuren (LINDSAY *et al.*, 2008). Bo-

1 Bv. de zeer goede en praktisch bruikbare omzendbrief van het parket van de procureur des Konings Oost-Vlaanderen dd. 7 september 2017 (OBOV 2017017).

vendien speelt ook de richting waarin het licht valt een rol bij een latere herkenning (BRAJE, 1998). De politie beschikt niet over lichtsterktemeters en hoe de zichtbaarheid, gemeten in Lux, op het moment van de feiten kan gereconstrueerd worden is niet duidelijk.

2. Er werd heel wat onderzoek gedaan naar de leeftijd van een getuige, die een significante rol zou spelen bij het herkennen van personen. Men trekt dan kunstmatige grenzen tussen personen jonger dan 18 jaar, volwassenen tussen 18 en 59 jaar en ouderen tussen 60 en 99 jaar (PICA & POZZULO, 2018). De resultaten lopen volgens een meta-analyse sterk uiteen (ERICKSON *et al.*, 2016), zodat men kan twifelen aan het praktisch nut van dergelijke onderzoeken.

Oudere getuigen zouden minder ‘accurate’ herinneringen hebben (WILCOCK & BULL, 2010; LHOËST, 2000-2001: 57; COXON & VALENTINE, 1997) en een hogere ‘suggestibiliteit’ vertonen (DODDSON & KRUEGER, 2006; NARBY *et al.*, 1996; YARMEY, 1993; THOMPSON & KLIÉGL, 1991; O’ROURKE *et al.*, 1989; YARMEY, 1984). Ze zouden meer tijd nodig hebben om informatie te integreren en zouden meer moeite hebben om hun aandacht tussen twee (mentale) taken – luisteren naar de vragen en zoeken in het geheugen – te verdelen, met minder juiste identificaties als gevolg (YARMEY, 1996).

Uit fundamenteel geheugenonderzoek blijkt dat alleen het episodisch geheugen, van belang bij ooggetuigenverklaringen, achteruit gaat met een toename van de leeftijd (EDMONDS *et al.*, 2012; CRAIK *et al.*, 1995). Volgens wetenschappelijk onderzoek van MEINHARDT-INJAC *et al.* (2014) blijft de holistische verwerking van gezichten bij gezonde ouderen intact. Uit wetenschappelijk onderzoek van MUELLER-JOHNSON *et al.* (2007) en YARMEY (1984) blijkt dat de stereotypen dat oudere ooggetuigen minder ‘betrouwbaar’ zouden zijn, niet juist zijn; ze zijn niet minder of meer betrouwbaar dan jongvolwassenen. Volgens een meta-analyse van FITZGERALD en PRICE (2015) over leeftijdsgebonden verschillen in ooggetuige identificaties, over 91 studies met 20.244 deelnemers, is de ideale getuige tussen de 16 en 30 jaar oud. Zij voegden in hun conclusies toe dat identificaties door getuigen van alle leeftijden diagnostische waarde kunnen hebben, wat bevestigd werd in een onderzoek van COLLOFF *et al.* (2017).

3. De ‘emotie’ die op het gezicht van een dader te lezen was kan de herinnering aan dat gezicht versterken of verzwakken volgens GUPTA & SRINIVASAN (2009), omdat emotionele aanzichten (bv. woede) beter worden herinnerd dan neutrale (DE WITTE & DE HOUWER, 2008). Maar een ander onderzoek heeft tegengestelde resultaten: mensen denken ten onrechte dat ze beter boze en blij gezichten kunnen onthouden dan neutrale (NOMI *et al.*, 2013).

4. Verklaringen over signalementen neemt de politie vrijwel direct na een misdrijf op, terwijl getuigen nog ‘emotioneel’ zijn. Zeer emotionele gebeurtenissen, denk hierbij aan grof geweld, bloed en wapens die afschuw, angst of woede opwekken, gaan volgens laboratoriumonderzoeken dikwijls gepaard met slechte getuigenverklaringen (DEFFENBACHER *et al.*, 2004; CANDEL & MERCKELBACH, 2002; CANDEL & MERCKELBACH, 2001). Volgens een onderzoek van DEFFENBACHER (2008) doet *angst* van waarnemers tijdens de feiten, hun competenties om de dader nadien te identificeren dalen van 75% correcte identificaties (in niet angstige toestand) tot 18% correcte identificaties. Veel ‘stress’ zou het aandachtsveld van de waarnemer vernauwen, zodat details niet worden opgeslagen (CURTIS *et al.*, 2015). Veelal wordt de bedreiging die zorgde voor de stressreactie goed onthouden, maar de waarneming van andere gegevens verloopt minder nauwkeurig. Een goed voorbeeld daarvan is ‘wapenfocuser’ (WOLTERS, 1997: 290; EGETH, 1993; KRAMER *et al.*, 1990). Bij wapenfocuser kan een slachtoffer van een gewapende overval het wapen waarmee bedreigd is goed beschrijven, maar kan hij weinig details over de meer perifere kenmerken reproduceren, zoals het gezicht of de kleding van de overvalder. Het wapen vormt immers de bedreiging voor de waarnemer (MERCKELBACH

& CROMBAG, 1997: 337). Volgens onderzoek van ERICKSON *et al.* (2014) daalt daardoor het aantal correcte herkenningen in *line-ups*.

Bijna alle wetenschappelijke onderzoeken naar het verband tussen emoties en waarnemingen zijn laboratoriumstudies, waar angst en stress geïnduceerd wordt en men beperkt is door ethische codes voor de omgang met proefpersonen. De kritiek daarop is dat dergelijke onderzoeken onmogelijk hetzelfde stress en angstniveau kunnen genereren als in een reële situatie (SAUERLAND *et al.*, 2016). Twee uitgebreide gouvernementele rapporten in de Verenigde Staten (MECKLENBURG, 2006) en Engeland (PIKE *et al.*, 2002) besluiten dat de aanwezigheid van wapens geen negatieve impact heeft op de identificatie van de dader. Emotionele items vallen beter op, zijn vrij moeilijk te vergeten, en de tijdsspanne waarbinnen met het wapen bedreigd werd speelt ook een rol (CARLSON *et al.*, 2016; NORBY *et al.*, 2010). Omdat de 'omstandigheden' van de feiten belangrijk zijn om de resultaten van empirisch onderzoek te vertalen naar reële situaties (FAWCETT *et al.*, 2016), trekken academici in twijfel of de resultaten van laboratoriumonderzoeken wel door te trekken zijn naar reële situaties (CARLSON *et al.*, 2017; SAUERLAND *et al.*, 2016).

Uit veldonderzoeken over de invloed van emoties op waarneming en herinnering blijkt dat mensen zich na een tijd méér details herinneren en een betere beschrijving kunnen geven. Waarnemen en herinneren van traumatische gebeurtenissen zijn blijkbaar per persoon zó verschillend dat het vertonen van een wapen daarvan maar één variabele is (FAWCETT *et al.*, 2013; FAHSING *et al.*, 2004; COOPER *et al.*, 2002).

5. Aan een slachtoffer of getuige een voorgedrukt formulier overhandigen met geheugensteuntjes over persoonsbeschrijvingen, zorgt ervoor dat de getuigen hun gedachten laten gaan over alle kenmerken die daar op voorkomen. Mede doordat er geen suggestieve vraagstelling is vanwege de politieambtenaar (had hij een baard of snor?), blijken getuigen op dit soort formulieren betere signalen te geven (VAN KOPPEN & LOCHUN, 2010; SPORER, 1996). Maar GRANHAG *et al.* (2003) raden dit af, omdat sommige getuigen zich verplicht kunnen voelen om het formulier aan te vullen, zelfs met dingen die ze zich niet zelf herinnerden.

6. Om een signalement te geven moet een getuige mentaal de visuele informatie omzetten in verbale informatie. Als gevolg daarvan zal de verbale informatie de visuele informatie blijvend 'overschaduwden'. Het loutere feit dat een getuige een signalement van de dader geeft zou volgens academici de visuele herinnering aan de dader verslechteren en daardoor schadelijk zijn voor een latere herkenning tijdens een *line-up* (WILSON *et al.*, 2018; JUNG & CHONG, 2014; VAN KOPPEN & LOCHUN, 2010: 631; HUNT & CARROLL, 2008). Dit negatief effect zou ongeveer een week na de beschrijving verdwijnen (SAUERLAND *et al.*, 2008; LLOYD-JONES & BROWN, 2008).

Ander wetenschappelijk onderzoek stelt dat de invloed van voorafgaande beschrijvingen op latere identificaties zeer complex is, afhangt van het tijdstip waarop ze werden ingebracht, de wijze waarop het verhoor werd afgenomen (BROWN *et al.*, 2008) en verschillen van persoon tot persoon (NAKABAYASHI & BURTON, 2008; MEISSNER *et al.*, 2008). Het is volgens sommige academici nog veel te vroeg om de resultaten van wetenschappelijk onderzoek te transponeren naar reële situaties (MICKES, 2016).

In de politiepraktijk is het ondenkbaar dat aan een slachtoffer of ooggetuige onmiddellijk na de feiten geen beschrijving zou gevraagd worden van de dader(s).

7. De beste manier om een beschrijving van het gezicht te bekomen is volgens VLADANU *et al.* (2006) en VAN KOPPEN & LOCHUN (1997), aan de getuige te vragen aan welke bekende

persoon het gezicht deed denken. Dat zou het holistische beeld in stand houden en daarmee een latere herkenning gemakkelijker maken. Onderzoek van LUCAS & BREWER (2015) laat echter geen verschil zien tussen mensen die een instructie kregen om te denken aan een bekende die op de dader lijkt en degenen die niet deze instructie kregen.

8. Volgens WAGENAAR (1989) mogen getuigen niet aan een identificatietest deelnemen wanneer hun oorspronkelijke beschrijving van de dader niet overeenkomt met het uiterlijk van een door de politie gevonden verdachte. Uit de praktijk blijkt het tegenovergestelde. Zelfs als het eerder door de getuige gegeven signalement afwijkt van het signalement van de verdachte (of een afbeelding ervan) is een bewijsconfrontatie nuttig. Veel mensen zijn namelijk niet in staat om een persoon goed te beschrijven, maar ze zouden hem wel kunnen herkennen (VAN KOPPEN *et al.*, 2017). Liggende slachtoffers schatten de dader(s) te groot en kunnen wegens het perspectief minder goed aangezichten beschrijven. Bovendien kan de dader na het voorval van uiterlijk veranderd zijn of van kledij gewisseld hebben, zeker als er veel tijd verliep tussen het voorval en de keuzeconfrontatie.

Mijn ervaring is, schrijft meester WESKI (2014), dat hoe meer getuigen er bij een steekpartij zijn, hoe meer verschillende signalementen van daders, tijden, kleding en zelfs handelingen er zijn. Alsof ieder zijn eigen film met verschillende figuranten en een ander scenario heeft staan draaien, met vaak zelfs volledig andere rekvisieten en script.

9. Wat betreft signaletische foto's besluiten sommige academici op basis van hun onderzoeken dat $\frac{3}{4}$ vooraanzichten in plaats van een linker en een rechterprofiel betere resultaten in de herkenning geven (NIIMI & YOKOSAWA, 2009). Dat wordt in ander wetenschappelijk onderzoek niet bevestigd (LIU & CHAUDHURI, 2002; VAN AMELSVOORT, 2000).

10. Rechtspsychologen beschouwen de enkelvoudige opsporingsconfrontatie (show-up), waarbij slechts één persoon, of foto of video-opname ervan (VAN HEKKEN, 1999), aan de getuige getoond wordt, 'van nul en generlei waarde' (VAN KOPPEN & VAN DER HORST, 2006; VAN KOPPEN & WAGENAAR, 2010). Volgens rechtspraak hebben éénpersoonsconfrontaties wel bewijskracht.²

Het gebeurt in *heterdaadzaken* vrij vaak dat de politie verdachten oppikt en aan de getuige binnen zeer korte tijd laat zien, of dat een slachtoffer de politie vergezelt en op zijn aanwijzingen iemand op straat of café als dader aanwijst. Naast het gezicht kan de getuige iemand herkennen aan bv. kledingstukken, de manier van stappen, bewegingen of zich proberen te verschuilen in de menigte. Dergelijke 'sweepings' zijn inherent aan het politiewerk, dikwijls zeer succesvol en ter bescherming van de maatschappij onmisbaar (WELLS, 2001). Deze 'straatidentificaties' blijken in de praktijk het meest voor te komen (DAVIS *et al.*, 2015).

Uit wetenschappelijk onderzoek blijkt dat korte tijd na een waarneming, identificaties en niet-identificaties middels een *show-up* (*sweeping*) in vergelijking met een *line-up* ongeveer dezelfde zijn (STEBLAY *et al.*, 2003; YARMEY *et al.*, 1996). De getuige heeft minder dan een uur na de feiten nog een helder geheugenbeeld van de verdachte, wat een zeer belangrijk voordeel is t.o.v. meervoudige keuzeconfrontaties die meestal uren of zelfs dagen later worden gedaan.

Vanaf ongeveer 48 uur tussen de waarneming van het incident en de herkenningstaak, zouden *line-ups* beter zijn (WETMORE *et al.*, 2015). In de meeste gevallen wordt bij *sweepings* aan

2 HR, 22 maart 2011, BP2715; HR, 4 juni 1996, NJ, 1996, 633; HR, 17 november 1992, NJ, 1993, 408; HR, 8 juli 1992, NJ, 1993, 407; HR, 10 maart 1992, NJ, 1992, 792; HR, 14 januari 1992, NJ, 1992, 360; Hof Amsterdam, 9 mei 2008, BD1817.

de getuige zo kort na de feiten nog geen gedetailleerde persoonsbeschrijving gevraagd wat, wegens de holistische geheugenwerking voor gezichten, de kans op identificatie verhoogt (HUNT & CARROLL, 2008). Ook bevindt de verdachte zich nog in dezelfde omgeving (SUGIMURA, 2008) en kledij (SEITZ, 2003), wat belangrijke factoren zijn voor identificatie. Kledij en schoei- sel op zich zijn weinig doorslaggevend voor herkenning, maar in combinatie met de ge- zichtsherkenning zijn ze een zeer sterke aanwijzing van identificatie (WETMORE *et al.*, 2015; POZZULO *et al.*, 2009).

Academici accepteren dat enkelvoudige opsporingsconfrontaties essentieel zijn om een groot aantal misdrijven te kunnen oplossen (GRONLUND *et al.*, 2012; DAVIS *et al.*, 2015). Het resul- taat van een show-up moet in de context van de feiten geplaatst worden. Als een verdachte bv. wegrende van het slachtoffer en recente krabwonden heeft die hij niet kan verklaren terwijl de enkelvoudige confrontatie 30' na de feiten gebeurde, zal die zwaarder doorwegen dan een enkelvoudige confrontatie waarbij een slachtoffer na twee dagen gevraagd wordt om op het politiekantoor één persoon te komen bekijken die als verdachte in beeld komt op basis van hun documentatie. De 'bewijskracht' van enkelvoudige confrontaties zal afhan- gen van de wijze waarop de verbalisant deze activiteit relateert. De rechter beschikt over alle informatie over het onderzoek en neemt de wijze waarop de show-up gebeurde mee in zijn afweging (BERGER, 2010).

11. Meervoudige bewijsconfrontaties met foto's zouden volgens sommige academici moe- ten bestaan uit één verdachte en een aantal zeker onschuldige figuranten (SAUERLAND *et al.*, 2016; WELLS *et al.*, 2000). Foto's van een verdachte tonen tussen foto's uit databanken zou de beslissingsdrempel verlagen en zouden tot teveel foutieve positieve identificaties aanlei- ding geven (WAGENAAR, 2003).

Momenteel worden in België vergelijkende fotoconfrontaties samengesteld door het Ar- rondissementeel Informatie Knooppunt (AIK), die middels wiskundige formules gebaseerd op het gezicht van de verdachte, gelijkende foto's uit de databank haalt. De getoonde foto's uit de AIK-fototheek zijn zonder uitzondering mensen met een crimineel verleden. Het is volgens rechtspsychologen verantwoord figuranten uit de politiedatabank te laten komen omdat die foto's in vergelijkbare omstandigheden zijn genomen, wat bv. stress en de in- vloed van drank en/of drugs betreft. Het is volgens wetenschappelijk onderzoek van FLOWE & HUMPHRIES (2011) belangrijk dat alle foto's er in dezelfde mate 'crimineel' uitzien.

12. Tot begin deze eeuw gebeurden er significant méér *line-ups* in persoon dan met foto's (BEHRMAN & DAVEY, 2001). Gelet op onze multiculturele maatschappij kunnen dikwijls onvol- doende figuranten gevonden worden voor een *line-up* of kan de mentale staat waarin de verdachte zich bevindt op het ogenblik van de confrontatie van dusdanige aard zijn dat hij zichzelf verraadt. Onderzoek toonde aan dat personen die iets te verliezen hadden op het ogenblik van een keuzeconfrontatie zich anders, zich meer gestrest gaan gedragen dan de fi- guranten in dezelfde confrontatie (WEIGOLD & WENTURA, 2004). Om deze redenen worden o.m. in Canada en de VS steeds meer fotokeuzeconfrontaties gedaan in plaats van *line-ups* (TURTLE & WANT, 2008). Ook in België is die tendens merkbaar, vooral omwille van de praktische organisatie ervan. Het is volgens academici niet bewezen dat *line-ups* in persoon superieur zouden zijn aan *line-ups* met foto's (FITZGERALD *et al.*, 2018).

13. De figuranten voldoen volgens een strekking in wetenschappelijk onderzoek best aan het signalement dat de getuige oorspronkelijk opgaf, eerder dan uitgaande van de beschrij- ving van de getuige, figuranten te selecteren op basis van het uiterlijk van de door de politie voorgebrachte verdachte (BREWER & PALMER, 2010; FLOWE & EBBESEN, 2007; CLARK & TUNNICLIFF, 2001; TUNNICLIFF & CLARK, 2000).

Uit een andere strekking in wetenschappelijk onderzoek blijkt net het omgekeerde. Er wordt de politie aangeraden figuranten te selecteren op basis van het uiterlijk van de door de politie naar voor gebrachte verdachte, wat in Engeland trouwens is opgenomen in hun procedures³ (DARLING *et al.*, 2008).

Onder academici is de discussie hoe groot de gelijkenis van de figuranten met de verdachte moet zijn, ongeacht de strekking, nog lang niet beslecht (CLARK *et al.*, 2014). Omdat uit overzichtsartikels daarover blijkt dat de verschillen in resultaat minimaal zijn, lijkt dit eerder een academische discussie (FITZGERALD *et al.*, 2015; CLARK & GODFREY, 2009; CLARK *et al.*, 2008). Het is in de praktijk dikwijls bijzonder moeilijk om figuranten te vinden, laat staan gepaste, een gegeven dat sommige academici ook ontdekt hebben (FITZGERALD *et al.*, 2013).

14. Oorspronkelijk en jarenlang gebeurden keuzeconfrontaties steeds ‘simultaan’, wat betekent dat de verdachte en de figuranten gelijktijdig aan de getuige worden getoond. LINDSAY en WELLS (1985) kwamen met een alternatief voor deze methode: de ‘sequentiële’ confrontatie. Hierbij wordt een getuige of slachtoffer geconfronteerd met meerdere afbeeldingen, videofragmenten, of levende personen, maar slechts één tegelijk. Sequentiële presentatie voorkomt een relatieve beoordeling. De getuige moet nu voor elke persoon die getoond wordt een absolute beoordeling maken met betrekking tot de vraag of hij de dader is of niet (STEBLAY *et al.*, 2001). Bij een sequentiële presentatie weet de getuige overigens niet hoeveel personen getoond zullen worden én stopt de presentatie van zodra de getuige iemand identificeert als de dader (CARLSON *et al.*, 2016).

Uit onderzoek blijkt dat sequentiële presentaties het aantal identificaties in zowel deraanwezige als daderafwezige keuzeconfrontaties verlaagt ten opzichte van simultane presentaties. Meer concreet worden er minder vals-positieve identificaties gemaakt in dader-afwezige *line-ups*, maar ook minder correcte identificaties in dader-aanwezige *line-ups* (MEMON *et al.*, 2004; STEBLAY *et al.*, 2001). Niettemin duiden andere studies aan dat verder onderzoek nodig is alvorens de simultane *line-up* volledig af te schrijven, omdat vooralsnog onvoldoende bekend is hoe het geheugen precies omgaat met deze twee vormen van presentatie (CLARK *et al.*, 2008; McALLISTER *et al.*, 2008; POZZULO *et al.*, 2008/38; McQUISTON-SURRETT *et al.*, 2006; GRONLUND, 2005; MEMON & GABBERT, 2003). Dit alles heeft voor gevolg dat er onder academici al jaren een (hevige) discussie aan de gang is welke techniek nu het adequaatst is: simultaan of sequentieel (DOBOLYI & DODSON, 2013; STEBLAY *et al.*, 2011; MALPASS *et al.*, 2009; LINDSAY *et al.*, 2009; MALPASS *et al.*, 2009a; LINDSAY *et al.*, 2009a; CLARK *et al.*, 2008; McALLISTER *et al.*, 2008; POZZULO *et al.*, 2008; McQUISTON-SURRETT *et al.*, 2006; GRONLUND, 2005; MEMON & GABBERT, 2003).

15. Uit wetenschappelijk onderzoek blijkt dat hoe minder contact er is tussen de *line-up* administrator en de getuige, hoe minder kans er is op een valse herkenning. De getuige zou zich laten beïnvloeden door de administrator (HAW & FISHER, 2004). Een onderzoeker kan zodanig geloven in de schuld van een verdachte dat hij een getuige onbewust beïnvloedt tijdens een keuzeconfrontatie, terwijl het voor de integriteit van het onderzoek noodzakelijk is om diens invloed tot een absoluut minimum te beperken (CHARMAN *et al.*, 2018; CHARMAN *et al.*, 2009).

Daarom suggereren veel academici al jaren om keuzeconfrontaties middels een ‘double-blind’ procedure uit te voeren (KOVERA & EVELO, 2017; ZIMMERMAN *et al.*, 2017; BREWER & PALMER, 2010; GREATHOUSE & KOVERA, 2009), wat betekent dat degene die de keuzeconfrontatie af-

3 Police and Criminal Evidence Act 1984, and codes of practice for the identification of persons by police officers, annex B – Identification parades, conduct of the identification parade, nr. 9, London, Home Office, 2005 edition, effective 1 januari 2006, 176.

neemt niet weet wie de verdachte is binnen de voorgestelde confrontatie. Voor elke *line-up* zou een andere double-blind administrator moeten ingezet worden (McCALLUM & BREWER, 2018; DOUGLASS *et al.*, 2005).

Onderzoek omtrent dit onderwerp in de praktijk wijst uit dat het gepercipieerd belang dat men aan double-blind procedures hecht, veel lager ligt dan het belang dat door experimenteel onderzoek wordt aangetoond. De aangevoerde argumenten bestaan meestal uit capaciteitsproblemen in tijd en personeel om telkens 'een derde' bij dit onderzoeksmiddel te betrekken (zeker in kleine politiekorpsen). Maar vooral dat bijkomende aanwijzingen van de getuige tijdens de confrontatie verloren kunnen gaan, omdat de administrator de zaak niet kent en dus niet kan weten welke subtiele details van belang kunnen zijn (HORRY *et al.*, 2013; STEBLAY, 2011; WRIGHT *et al.*, 2010). Controle op suggestiviteit bij een 'single blind' procedure kan ook gebeuren door de volledige keuzeconfrontatie op video vast te leggen (MODJADIDI & KOVERA, 2018; VALENTINE & FITZGERALD, 2016).

16. Uit laboratoriumstudies met studenten blijkt, dat getuigen voorafgaand informeren dat het uiterlijk van de dader kan veranderd zijn, het aantal foute identificaties verhoogt zonder dat het aantal juiste identificaties verhoogt. Maar de generaliseerbaarheid van deze resultaten is niet bekend, vooral omdat alles afhangt hoe 'grondig' de wijzigingen aan het uiterlijk zijn. De academici gaven zelf aan dat hun onderzoek een reële situatie niet kon benaderen (PORTER *et al.*, 2014; MOLINARO *et al.*, 2013; CHARMAN & WELLS, 2007).

17. Heel wat wetenschappelijk onderzoek beveelt aan dat de onderzoekers aan de getuige de instructie moeten geven dat de dader van het misdrijf niet in de *line-up* kan aanwezig zijn en dat de getuige niet 'verplicht' is om iemand aan te wijzen. CLARK *et al.* (2014) merken op dat de conclusies in wetenschappelijke onderzoeken daarover evolueren. Aanvankelijk waren de conclusies dat het niet geven van die instructies zwaar doorweegt (*stong effects*) op het aantal foute herkenningen. Meer recente meta-analyses zijn voorzichtiger en erkennen dat de correcte identificaties 'enigszins kunnen geschaad worden' (*might be slightly harmed*) door het ontbreken van die instructies en dat onpartijdige instructies 'weinig effect' (*little effect*) hebben op de juiste identificaties.

18. Er bestaat (hevige) discussie over de subjectieve zekerheidsoordelen van getuigen (SAUERLAND *et al.*, 2016). Heel wat academici poneren dat de zekerheid waarmee de getuige zijn herkenning of waarneming verklaart, over het algemeen geen betrouwbare indicator is van de juistheid ervan. WIXTED *et al.* (2015) nuanceren in hun onderzoek die stelling en wijzen op het grote belang van de bewoordingen die de getuige tijdens de eerste identificatie gebruikt (en niet bij een herverhoor of in de rechtszaal), voordat enige besmetting van het geheugen kan optreden. Getuigen moeten worden gevraagd aan te geven hoe zeker ze zijn in elke identificatie die wordt gemaakt (WELLS *et al.*, 2016). Volgens sommige academici kan de (on)zekerheid uitgedrukt worden in percentages, maar volgens anderen zijn enkel 'wel of niet' beslissingen mogelijk (SAUER *et al.*, 2008).

Als de eerste herkenning met een laag zekerheidspercentage gebeurde impliceert dit een hoog foutenpercentage, wat een grotere kans op veroordeling van een onschuldige betekent. Anderzijds, als de getuige bij de eerste herkenning zeker is, kan daar een grote mate van betrouwbaarheid aan toegekend worden. Met het oog op de kwaliteit van de verdere rechtsgang heeft de *line-up* administrator de verantwoordelijkheid om de uitspraken van de getuige nauwkeurig te registreren en later in diens verhoor vast te leggen (McGUIRE *et al.*, 2015).

BESLUITEN

Gelet op de massa wetenschappelijke publicaties, met sedert de jaren tachtig van vorige eeuw zo goed als geen meerwaarde meer voor de politiepraktijk (VAN KOPPEN *et al.*, 2017), lijkt het er op dat dit bij rechtspsychologen populair onderzoeksgebied nood heeft aan 'nieuwe onderzoekspistes'. Bijvoorbeeld of het mogelijk is om een voor de politie aangepaste versie van de *Weschler Face Test*⁴ te ontwikkelen (MORGAN *et al.*, 2007), of het *Self Administered Interview* (GABBERT *et al.*, 2009) voor persoonsbeschrijvingen door burgers kan gebruikt worden⁵, evenals de mogelijkheden van de app 'photofit-me'.⁶

Het kennisbestand over identificaties door ooggetuigen in de rechtspsychologie is ondertussen gesofisticeerd en de mate van de consensus aanzienlijk, schrijven SAUERLAND, KRIX & MERCKELBACH (2016). Toch sluiten heel wat wetenschappelijke artikels, na bijna een halve eeuw onderzoek, nog af met de zin dat verder onderzoek nodig is voordat *praktische aanbevelingen* worden gedaan aan het strafrechtssysteem. Blijkbaar blijven nog een aantal discussiepunten die ruimte laten voor uiteenlopende interpretaties, concludeert de Nederlandse procureur-generaal BLEICHRODT (2015), die niet onmiddellijk (nooit?) een oplossing zullen krijgen. De politie kan daar niet nog eens een halve eeuw op wachten.

Als rechtspsychologisch onderzoek bij de besluitvorming te zwaar doorweegt, bestaat het gevaar dat rechters uitsluitend zullen beslissen of de confrontatie wel conform de wetenschappelijke bevindingen en procedure gebeurde, en niet of ze in dit concreet geval een correcte identificatie oplevert. Vandaar dat het alleen aan de rechter te gronde is om, ook rekening houdend met alle andere elementen van het onderzoek, zoals DNA-sporen, dactyloscopische sporen, ICT-onderzoek, telefonie, verhoor, huiszoeking..., de uitgevoerde keuzeconfrontatie naar waarde te beoordelen.

Omdat de wijze waarop een *line-up* werd uitgevoerd voor rechters essentieel is voor hun overwegingen (BRUER *et al.*, 2017; LAMPINEN *et al.*, 2005), geldt als aanbeveling dat de politie – ongeacht de wetenschappelijke onderzoeken – alle omstandigheden waarin een keuzeconfrontatie gebeurde, correct en volledig moet noteren in het proces-verbaal. De toegepaste methode is daaraan ondergeschikt.

REFERENTIES

- BEHRMAN, B.W., & DAVEY, S.L. (2001). Eyewitness identification in actual criminal cases: An archival analysis. *Law and Human Behavior*, 25(5), 475-491.
- BERGER, C. (2010). Criminalistiek is terugredeneren. *NJB*, 13, 784-789.
- BINDEMANN, M., AVETISYAN, M., & RAKOW, T. (2012). Who Can Recognize Unfamiliar Faces? Individual Differences and Observer Consistency in Person Identification. *Journal of Experimental Psychology: Applied*, 18(3), 277-291.
- BLEICHRODT (2015), advocaat-generaal bij de Nederlandse Hoge Raad, conclusie bij arrest ECLI:NL:PHR:2015:2769.
- BOCKSTAEL, M. (2016). *Keuzeconfrontatie*. Brussel: Politeia.
- BRAJE, W.L., KERSTEN, D., TARR, M.J., & TROJE, N.F. (1998). Illumination effects in face recognition. *Psychobiology*, 26, 371-380.
- BREWER, N., & PALMER, M.A. (2010). Eyewitness identification tests. *Legal and Criminological Psychology*, 15, 77-96.

4 Deze test kan de capaciteit van een getuige meten om gezichten te onthouden.

5 Met deze tool schrijft een slachtoffer of getuige zelf zijn verklaring. Het voordeel is dat er geen suggestieve vragen worden gesteld en dat veel getuigen gelijktijdig een verklaring kunnen geven.

6 Met deze app, ontwikkeld door prof. Graham PIKE, forensic cognition, kan een burger onmiddellijk na de feiten zelf een compositiefoto maken van de dader.

- BROWN, C., LLOYD-JONES, T.J., & ROBINSON, M. (2008). Eliciting person descriptions from eyewitnesses: A survey of police perceptions of eyewitness performance and reported use of interview techniques. *European Journal of Cognitive Psychology*, 20(3), 529-560.
- BRUER, K.C., PRICE, H.L., HARVEY, M.B., & ADAMS, A.S. (2017). Judicial discussion of eyewitness identification evidence. *Canadian Journal of Behavioural Science*, 49(4), 209-220.
- CANDEL, I., & MERCKELBACH, H. (2001). Traumatische herinneringen zijn niet perfect. *De Psycholoog*, april, 170-174.
- CANDEL, I., & MERCKELBACH, H. (2002). Het geheugen voor negatieve gebeurtenissen. *Nederlands Tijdschrift voor de Psychologie*, 57, 1-9.
- CARLSON, C.A., DIAS, J.L., WEATHERFORD, D.R., & CARLSON, M.A. (2017). An investigation of the weapon focus effect and the confidence-accuracy relationship for eyewitness identification. *Journal of Applied Research in Memory and Cognition*, 6, 82-92.
- CARLSON, C.A., YOUNG, D.F., WEATHERFORD, D.R., CARLSON, M.A., BEDNARZ, J.E., & JONES, A.R. (2016). The influence of perpetrator exposure time and weapon presence/timing on eyewitness confidence and accuracy. *Applied Cognitive Psychology*, 30, 898-910.
- CARLSON, C.A., CARLSON, M.A., WEATHERFORD, D.R., TUCKER, A., & BEDNARZ, J. (2016). The effect of backloading instructions on eyewitness identification from simultaneous and sequential lineups. *Applied Cognitive Psychology*, 30, 1005-1013.
- CHARMAN, S., HYMAN GREGORY, A., & CARLUCCI, M. (2009). Exploring the diagnostic utility of facial composites: beliefs of guilt can bias perceived similarity between composite and suspect. *Journal of experimental Psychology: Applied*, 76-90.
- CHARMAN, S.D., CAROL, R.N., & SCHWARTZ, S.L. (2018). The effect of biased lineup instructions on eyewitness identification confidence. *Applied Cognitive Psychology*, 32, 287-297.
- CHARMAN, S., & WELLS, G.S. (2007). Is the appearance-change instruction a good idea? *Law and Human Behavior*, 31, 3-22.
- CLARK, S.E., MORELAND, M.B., & GRONLUND, S.D. (2014). Evolution of the empirical and theoretical foundations of eyewitness identifications reform. *Psychonomic Bulletin and Review*, 21, 251-167.
- CLARK, S.E., & GODFREY, R.D. (2009). Eyewitness identification evidence and innocence risk. *Psychonomic Bulletin and Review*, 16, 22-42.
- CLARK, S.E., HOWELL, R. T., & DAVEY, S.L. (2008). Regularities in eyewitness identification. *Law and Human Behavior*, 32, 187-218.
- CLARK, S.E., & TUNNICLIFF, S.E. (2001). Selecting lineup foils in eyewitness identification experiments: Experimental control and real-world simulation. *Law and Human Behavior*, 25(3), 199-216.
- COLLOFF, M.F. WADE, K.A. WIXTED, J.T., & MAYLOR, E.A. (2017). A signal-detection analysis of eyewitness identification across the adult lifespan. *Psychology and Aging*, 32(3), 243-258.
- COOPER, B.S., KENNEDY, M.A., HERVE, H.F., & YUILLE, J.C. (2002). Weapon focus in sexual assault memories of prostitutes. *International Journal of Law and Psychiatry*, 25, 181-191.
- COXON, P., & VALENTINE, T. (1997). The effects of the age of eyewitnesses on the accuracy and suggestibility of their testimony. *Applied Cognitive Psychology*, 11, 425-428.
- CRAIK, F.I.M., ANDERSON, N.D., KERR, S.A., & LI, K.Z.H. (1995). Memory changes in normal aging. In A.D. BADDELEY, B.A. WILSON & F.N. WATTS (Eds.), *Handbook of memory disorders* (pp. 187-211). Chichester: Wiley.
- CURTIS, G.J., RUSS, A., & ACKLAND, C. (2015). More inaccurate but not more biased: Anxiety during encoding impairs face recognition accuracy but does not moderate the own-ethnicity bias. *Applied Cognitive Psychology*, 29, 621-627.
- DARLING, S., VALENTINE, T., & MEMON, A. (2008). Selection of lineup foils in operational contexts. *Applied Cognitive Psychology*, 22, 159-169.

- DAVIS, J.P., LANDER, K., EVANS, R., & JANSARI, A. (2016). Investigating predictors of superior face recognition ability in police super-recognisers. *Applied Cognitive Psychology*, 30, 827-840.
- DAVIS, J.P., FORREST, C., TREML, F., & JANSARI, A. (2018). Identification from CCTV: assessing police super-recogniser ability to spot faces in a crowd and susceptibility to change blindness. *Applied Cognitive Psychology*, 32, 337-353.
- DAVIS, J.P., VALENTINE, T., MEMON, A., & ROBERTS, A.J. (2015). Identification on the street: A field comparison of police street identifications and video line-ups in England. *Psychology, Crime & Law*, 21(1), 9-27.
- DE JONG, M., WAGENAAR, W.A., WOLTERS, G., & VERSTIJNEN, I. (2005). Familiar face recognition as a function of distance and illumination: A practical tool for use in the courtroom. *Psychology, Crime & Law*, 11(1), 87-97.
- DE RUITER, C. (2004). Forensisch gedragsonderzoek in strafzaken. *Justitiële verkenningen*, 1.
- DEFFENBACHER, K.A. (2008). Estimating the impact of estimator variables on eyewitness identification: A fruitful marriage of practical problem solving and psychological theorizing. *Applied Cognitive Psychology*, 22, 815-826.
- DEFFENBACHER, K.A., BORNSTEIN, B.H., PENROD, S.D., & MCGORTY, E.K. (2004). A meta-analytic review of the effects of high stress on eyewitness memory. *Law and Human Behavior*, 28(6), 687-706.
- DEWITTE, M., & DE HOUWER, J. (2008). Adult attachment and attention to positive and negative emotional face expressions. *Journal of Research in Personality*, 42, 498-505.
- DOBOLYI, D.G., & DODSON, C.S. (2013). Eyewitness confidence in simultaneous and sequential lineups: A criterion shift account for sequential mistaken identification overconfidence. *Journal of Experimental Psychology: Applied*, 19(4), 345-357.
- DODSON, C.S., & KRUEGER, L.E. (2006). I misremember it well: Why older adults are unreliable eyewitnesses. *Psychonomic Bulletin and Review*, 13(5), 770-775.
- DOUGLASS, A.B., SMITH, C., & FRASER-THILL, R. (2005). A Problem with double-blind photospread procedures: Photospread administrators use one eyewitness's confidence to influence the identification of another eyewitness. *Law and Human Behavior*, 29(5), 543-562.
- EDMONDS, E.C., GLISKY, E.L., BARTLETT, J.C., & RAPCSAK, S.Z. (2012). Cognitive mechanisms of false facial recognition in older adults. *Psychology and Aging*, 27(1), 54-60.
- EGETH, H.E. (1993). What do we not know about eyewitness identification? *American Psychologist*, 48, 577-580.
- EISEN, M.L., SMITH, A.M., OLAGUEZ, A.P., & SKERRITT-PERTA, A.S. (2017). An examination of showups conducted by law enforcement using a field-simulation paradigm. *Public Policy, and Law*, 23(1), 1-22.
- ELLIS, H. (1975). Recognizing faces. *British Journal of psychology*, 409-426.
- ERICKSON, W.B., LAMPINEN, J.M., & LEDING, J.K. (2014). The weapon focus effect in target-present and target-absent line-ups: The roles of threat, novelty, and timing. *Applied Cognitive Psychology*, 28, 349-359.
- ERICKSON, W.B., LAMPINEN, J.M., & MOORE, K.N. (2016). Eyewitness identifications by older and younger adults: A meta-analysis and discussion. *Journal of Police and Criminal Psychology*, 31, 108-121.
- FAHSING, I.A., ASK, K., & GRANHAG, P.A. (2004). The man behind the mask: accuracy and predictors of eyewitness offender descriptions. *Journal of Applied Psychology*, 89(4), 722-729.
- FAWCETT, J.M., PEACE, K.A., & GREVE, A. (2016). Looking down the barrel of a gun: What do we know about the weapon focus effect? *Journal of Applied Research in Memory and Cognition*, 5, 257-263.
- FAWCETT, J.M., RUSSELL, E.J., PEACE, K.A., & CHRISTIE, J. (2013). Of guns and geese: A meta-analytic review of the 'weapon focus' literature. *Psychology, Crime & Law*, 19(1), 35-66.

- FITZGERALD, R.J., PRICE, H.L., & VALENTINE, T. (2018). Eyewitness identification: live, photo, and video lineups. *Public Policy, and Law*, 24(3), 307-325.
- FITZGERALD, R.J., & PRICE, H.L. (2015). Eyewitness identification across the lifespan: A Meta-Analysis of Age Differences. *Psychological Bulletin*, 141(6), 1228-1265.
- FITZGERALD, R.J., ORIET, C., & PRICE, H.L. (2015). Suspect filler similarity in eyewitness lineups: A literature review and a novel methodology. *Law and Human Behavior*, 39(1), 62-74.
- FITZGERALD, R.J., PRICE, H.L., ORIET, C., & CHARMAN, S. (2013). The effect of suspect-filler similarity on eyewitness identification decisions: A meta-analysis. *Psychology, Public Policy and Law*, 19(2), 151-164.
- FLOWE, H., & HUMPHRIES, J. (2011). An examination of criminal face bias in a random sample of police lineups. *Applied Cognitive Psychology*, 265-273.
- FLOWE, H.D., & EBBESEN, E.B. (2007). The effect of lineup member similarity on recognition accuracy in simultaneous and sequential lineups. *Law & Human Behavior*, 31, 33-52.
- GABBERT, F., HOPE, L., & FISHER, R.P. (2009). Protecting eyewitness evidence: examining the efficacy of a self-administered interview tool. *Law and Human Behavior*, 298-307.
- GRANHAG, P.A., STRÖMWALL, L.A., & BILLINGS, F.J. (2003). I'll never forget that sinking ferry. How social influence makes false memories surface. In M. VANDERHALLEN, G. VERVAEKE, P.J. VAN KOPPEN & J. GOETHALS (Eds.), *Much ado about crime, Chapters on psychology and Law* (pp. 129-140). Brussel: Politeia.
- GREATHOUSE, S., & KOVERA, M.B. (2009). Instruction bias and lineup presentation moderate the effects of administrator knowledge on eyewitness identification. *Law and Human Behavior*, 70-82.
- GRONLUND, S.D. (2005). Sequential lineup advantage: Contributions of distinctiveness and recollection. *Applied Cognitive Psychology*, 19, 23-37.
- GRONLUND, S.D., CARLSON, C.A., NEUSCHATZ, J.S., GOODSSELL, C.A., WETMORE, S.A., WOOTEN, A., & GRAHAM, M. (2012). Showups versus lineups: An evaluation using ROC analysis. *Journal of Applied Research in Memory and Cognition*, 1, 221-228.
- GUPTA, R., & SRINIVASAN, N. (2009). Emotions help for faces: Role of whole and parts. *Cognition and Emotion*, 807-816.
- HAW, R.M., & FISHER, R.P. (2004). Effects of administrator-witness contact on eyewitness identification accuracy. *Journal of Applied Psychology*, 89(6), 1106-112.
- HORRY, R., MEMON, A., MILNE, R., WRIGHT, D.B., & DALTON, G. (2013). Video identification of suspects: A discussion of current practice and policy in the United Kingdom. *Policing*, 7(3), 307-315.
- HUNT, C., & CARROLL, M. (2008). Verbal overshadowing effect: How temporal perspective may exacerbate or alleviate the processing shift. *Applied Cognitive Psychology*, 22, 85-93.
- JUNG, Y., & CHONG, S.C. (2014). The effect of verbalisation on repetition priming for faces. *Journal of Cognitive Psychology*, 26(4), 413-422.
- KOVERA, M.B., & EVELO, A.J. (2017). The case for double-blind lineup administration. *Public Policy, and Law*, 23(4), 421-437.
- KRAMER, T.H., BUCKHOUT, R., & EUGENIO, P. (1990). Weapon focus, arousal and eyewitness memory: Attention must be paid. *Law and Human Behavior*, 14, 167-184.
- LAMPINEN, J.M., JUDGES, D.P., ODEGARD, T.N., & HAMILTON, S. (2005). The reactions of mock jurors to the department of justice guidelines for the collection and preservation of eyewitness evidence. *Basic and Applied Social Psychology*, 27(2), 155-162.
- LANE, S.M., & MEISSNER, C.A. (2008). A middle road' approach to bridging the basic-applied divide in eyewitness identification research. *Applied Cognitive Psychology*, 22, 779-787.
- LHOËST, E. (2000-2001). *Een verkennend onderzoek naar de gebruikte verhoortechnieken bij ouderen als slachtoffer of getuige van een misdrijf*. Masterproef VUB. Brussel: Vakgroep criminologie.

- LINDSAY, R.C.L., MANSOUR, J.K., BEAUDRY, J.L., LEACH, A.-M., & BERTRAND, M.I. (2009). Beyond sequential presentation: Misconceptions and misrepresentations of sequential lineups. *Legal and Criminological Psychology*, *14*, 31-34.
- LINDSAY, R.C.L., MANSOUR, J.K., BEAUDRY, J.L., LEACH, A.-M., & BERTRAND, M.I. (2009a). Sequential lineup presentation: Patterns and policy. *Legal and Criminological Psychology*, *14*, 13-24.
- LINDSAY, R.C.L., SEMMLER, C., WEBER, N., BREWER, N., & LINDSAY, M.R. (2008). How variations in distance affect eyewitness reports and identification accuracy. *Law and Human Behavior*, *32*, 526-535.
- LINDSAY, R.C.L., & WELLS, G.L. (1985). Improving eyewitness identifications from lineups: simultaneous versus sequential lineup presentation. *Journal of Applied Psychology*, *70*, 556-564.
- LIU, C.H., & CHAUDHURI, A. (2002). Reassessing the $\frac{3}{4}$ view effect in face recognition. *Cognition*, *83*, 31-48.
- LLOYD-JONES, T.J., & BROWN, C. (2008). Verbal overshadowing of multiple face recognition: Effects on remembering and knowing over time. *European Journal of Cognitive Psychology*, *20*(3), 456-477.
- LUCAS, C.A., & BREWER, N. (2015). Eyewitness identification when 'The perpetrator reminds me of someone I know'. *Psychiatry, Psychology and Law*, *22*(1), 49-59.
- MALPASS, R.S., TREDoux, C.G., & McQUISTON-SURRETT, D. (2009). Public policy and sequential lineups. *Legal and Criminological Psychology*, *14*, 1-12.
- MALPASS, R.S., TREDoux, C.G., & McQUISTON-SURRETT, D. (2009a). Response to Lindsay, Mansour, Beaudry, Leach and Bertrand's 'Sequential lineup presentation: Patterns and policy. *Legal and Criminological Psychology*, *14*, 25-30.
- MANSOUR, J.K., BEAUDRY, J.L., KALMET, N., BERTRAND, M.I., & LINDSAY, R.C.L. (2017). Evaluating lineup fairness: Variations across methods and measures. *Law and Human Behavior*, *41*(1), 103-115.
- McALLISTER, H.A., MICHEL, L.L.M., TARCZA, E.V., FITZMORRIS, M., & NGUYEN, K.H.T. (2008). Presentation procedures in lineups and mug books: A direct comparison. *Applied Cognitive Psychology*, *22*, 193-206.
- McCALLUM, N.A., & BREWER, N. (2018). Can lineup administrators blind to the suspect's identity influence witnesses' decisions? *Psychiatry, Psychology and Law*, *25*(1), 93-105.
- McGUIRE, M.D., KENNY, T., & GRABIC, A. (2015). Eyewitness identification for prudent police. *Policing*, *38*(4), 598-609.
- McQUISTON-SURRETT, D., MALPASS, R.S., & TREDoux, C.G. (2006). Sequential vs. simultaneous lineups: A review of methods, data and theory. *Psychology, Public Policy, and Law*, *12*(2), 137-169.
- MECKLENBURG, S.H., BAILEY, P.J., & LARSON, M.R. (2008). The Illinois field study: A significant contribution to understanding real world eyewitness identification issues. *Law and Human Behavior*, *32*, 22-27.
- MECKLENBURG, S.H. (2006). *Report to the legislature of the State of Illinois: The Illinois Pilot Program on double-blind, sequential lineup procedures*. Springfield: Illinois State Police.
- MEINHARDT-INJAC, B., PERSIKE, M., & MEINHARDT, G. (2014). Holistic processing and reliance on global viewing strategies in older adults' face perception. *Acta Psychologica*, *151*, 155-163.
- MEISSNER, C.A., SPORER, S.L., & SUSA, K.J. (2008). A theoretical review and meta-analysis of the description-identification relationship in memory for faces. *European Journal of Cognitive Psychology*, *20*(3), 414-455.
- MEMON, A., MASTROBERARDINO, S., & FRASER, J. (2008). Münsterberg's legacy: What does eyewitness research tell us about the reliability of eyewitness testimony? *Applied Cognitive Psychology*, *22*, 841-851.
- MEMON, A., BULL, R., & VRIJ, A. (2004). *Psychology and law. Truthfulness, accuracy and credibility*. Chichester: Wiley.

- MEMON, A., & GABBERT, F. (2003). Unravelling the effects of sequential presentation in culprit-present lineups. *Applied Cognitive Psychology*, 17, 703-714.
- MERCKELBACH, H.L.G.J., & CROMBAG, H.F.M. (1997). Hervonden herinneringen. In P.J. VAN KOPPEN, D.J. HESSING & H.F.M. CROMBAG (Eds.), *Het hart van de zaak* (pp. 334-351). Deventer: Gouda Quint.
- MICKES, L. (2016). The effects of verbal descriptions on eyewitness memory: Implications for the real-world. *Journal of Applied Research in Memory and Cognition*, 5, 270-276.
- MITCHELL, G. (2012). Revisiting truth or triviality: The external validity of research in the psychological laboratory. *Perspectives on Psychological Science*, 7, 109-117.
- MODJADIDI, K., & KOVERA, M.B. (2018). Viewing videotaped identification procedure increase juror sensitivity to single-blind photo-array administration. *Law and Human Behavior*, 42(3), 244-257.
- MOLINARO, P.F., ARNDORFER, A., & CHARMAN, S. (2013). Appearance-change instruction effects on eyewitness lineup identification accuracy are not moderated by amount of appearance change. *Law and Human Behavior*, 37(6), 432-440.
- MORGAN, C.A., HAZLETT, G., BARANOSKI, M., DORAN, A., SOUTHWICK, S., & LOFTUS, E. (2007). Accuracy of eyewitness identification is significantly associated with performance on a standardized test of face recognition. *International Journal of Law and Psychiatry*, 30, 213-223.
- MUELLER-JOHNSON, K., TOGLIA, M.P., SWEENEY, C.D., & CECI, S.J. (2007). The perceived credibility of older adults as witnesses and its relation to ageism. *Behavioral Sciences & Law*, 25, 355-375.
- NAKABAYASHI, K., & BURTON, A.M. (2008). The role of verbal processing at different stages of recognition for faces. *European Journal of Cognitive Psychology*, 20(3), 478-496.
- NARBY, D.J., CUTLER, B.L., & PENROD, S.D. (1996). The effects of witness, target, and situational factor on eyewitness identifications. In S.L. SPORER, R.S. MALPASS & G. KOEHNKEN (Eds.), *Psychological issues in eyewitness identification*. Mahwah: Erlbaum.
- NIIMI, R., & YOKOSAWA, K. (2009). Three-quarter views are subjectively good because object orientation is uncertain. *Psychonomic Bulletin and Review*, 289-294.
- NOMI, J.S., RHODES, M.G., & CLEARY, A.M. (2013). Emotional facial expressions differentially influence predictions and performance for face recognition. *Cognition and Emotion*, 27(1), 141-149.
- NORBY, S., LANGE, M., & LARSEN, A. (2010). Forgetting to forget: On the duration of voluntary suppression of neutral and emotional memories. *Acta Psychologica*, 133, 73-80.
- O'ROURKE, T.E., PENROD, S.D., & CUTLER B.L. (1989). The external validity of eyewitness identification research. *Law and Human Behaviour*, 13, 385-397.
- PICA, E., & POZZULO, J. (2018). Comparing younger and older adult eyewitnesses: examining the simultaneous, elimination, and wildcard lineup procedures. *Psychiatry, Psychology and Law*, 25(1), 106-123.
- PIKE, G., BRACE, N., & KYMAN, S. (2002). *The visual identification of suspects: Procedures and practices*. Briefing Note 2/02. London: Policing and Reducing Crime Unit Home Office Research, Development and Statistics Directorate.
- PORTER, D., MOSS, A., & REISBERG, D. (2014). The appearance-change instruction does not improve line-up identification accuracy. *Applied Cognitive Psychology*, 28, 151-160.
- POZZULO, J., DEMPSEY, J., & GASCOIGNE, E. (2009). Eyewitness accuracy when making multiple identifications using the elimination line-up. *Psychiatry, Psychology and Law*, 101-111.
- POZZULO, J.D., CRESCINI, C., & PANTON, T. (2008). Does methodology matter in eyewitness identification research? The effect of live versus video exposure on eyewitness identification accuracy. *International Journal of Law and Psychiatry*, 31, 430-437.
- POZZULO, J.D., DEMPSEY, J., COREY, S., GIRARDI, A., LAWANDI, A., & ASTON, C. (2008). Can a lineup procedure designed for child witnesses work for adults? Comparing simultaneous, sequential, and elimination lineup procedures. *Journal of Applied Social Psychology*, 38(9), 2195-2209.

- ROSS, S.J., & MALPASS, R.S. (2008). Moving forward: Response to 'studying eyewitness investigations in the field'. *Law and Human Behavior*, 32, 16-21.
- RUSSELL, R., DUCHAINE, B., & NAKAYAMA, K. (2009). Super-recognizers: People with extraordinary face recognition ability. *Psychonomic Bulletin & Review*, 16(2), 252-257.
- SAUER, J.D., BREWER, N., & WEBER, N. (2008). Multiple confidence estimates as indices of eyewitness memory. *Journal of Experimental Psychology: General*, 137(3), 528-547.
- SAUERLAND, M., HOLUB, F.E., & SPOERER, S.L. (2008). Person descriptions and person identifications: Verbal overshadowing or recognition criterion shift? *European Journal of Cognitive Psychology*, 20(3), 497-528.
- SAUERLAND, M., KRIX, A.C., & MERCKELBACH, H. (2016). Identificaties door ooggetuigen. *Nederlands Juristenblad*, 30, 2170-2176.
- SAUERLAND, M., RAYMAEKERS, L.H.C., OTGAAR, H., MEMON, A., ALTJEN, T.T., NIVO, M., SLEGGERS, C., BROERS, N.J., & SMEETS, T. (2016). Stress, stress-induced cortisol responses, and eyewitness identification performance. *Behavioral Sciences & the Law*, 34, 580-594.
- SCHACTER, D.L., DAWES, R., JACOBY, L.L., KAHNEMAN, D., LEMPERT, R., ROEDIGER, H.L., & ROSENTHAL, R. (2008). Policy forum: Studying eyewitness investigations in the field. *Law and Human Behavior*, 32, 3-5.
- SEITZ, K. (2003). The effect of changes in posture and clothing on the development of unfamiliar person recognition. *Applied Cognitive Psychology*, 17, 819-832.
- SPOERER, S.L. (1996). Psychological aspects of person descriptions. In S.L. SPOERER, R.S. MALPASS & G. KÖHNKEN (Eds.), *Psychological issues in eyewitness identification* (pp. 53-86). Mahwah: Erlbaum.
- STEBLAY, N.K. (2018). All is not as it seems: avoidable pitfalls in the interpretation of lineup field data. *Public Policy, and Law*, 24(3), 292-306.
- STEBLAY, N., DYSART, J., & WELLS, G. (2011). Seventy-two tests of the sequential lineup superiority effect: A meta-analysis and policy discussion. *Psychology, Public Policy and Law*, 99-139.
- STEBLAY, N. (2011). What we know now: The Evanston Illinois field lineups. *Law and Human Behavior*, 1-12.
- STEBLAY, N.K. (2008). Commentary on 'Studying eyewitness investigations in the field': A look forward. *Law and Human Behavior*, 32, 11-15.
- STEBLAY, N., DYSART, J., FULERO, S., & LINDSAY, R.C.L. (2003). Eyewitness accuracy rates in police showup and lineup presentation: A meta-analytic comparison. *Law and Human Behavior*, 27(5), 523-540.
- STEBLAY, N., DYSART, J., FULERO, S., & LINDSAY, R.C.L. (2001). Eyewitness accuracy rates in sequential and simultaneous lineup presentations: A meta-analytic comparison. *Law and Human Behavior*, 25(5), 459-473.
- SUGIMURA, T. (2008). External source monitoring in a real-life event: Developmental changes in ability to identify source persons. *Applied Cognitive Psychology*, 22, 527-539.
- THOMPSON, L.A., & KLIIEGL, R. (1991). Adult age effects of plausibility on memory; The role of time constraints during encoding. *Journal of Experimental Psychology: Learning, Memory and Cognition*, 17(3), 542-555.
- TUNNICLIFF, J.L., & CLARK, S.E. (2000). Selecting foils for identification lineups: matching suspects or descriptions? *Law and Human Behavior*, 24(2), 231-258.
- TURTLE, J., READ, J.D., LINDSAY, D.S., & BRIMACOMBE, E. (2008). Toward a more informative psychological science of eyewitness evidence. *Applied Cognitive Psychology*, 22, 769-778.
- TURTLE, J., & WANT, S.C. (2008). Logic and research versus intuition and past practice as guides to gathering and evaluating eyewitness evidence. *Criminal Justice and Behavior*, 35(10), 1241-1256.
- VALENTINE, T., & FITZGERALD, R.J. (2016). Identifying the culprit: An international perspective on the national academy of sciences report on eyewitness identification evidence. *Applied Cognitive Psychology*, 30, 135-138.

- VAN AMELSVOORT, A. (2018). Handleiding confrontatie. Den Haag: SDU-Uitgevers.
- VAN AMELSVOORT, A. (2000). Eenduidigheid in verdachtenfoto's. *Algemeen Politieblad*, 20, 17.
- VAN HEKKEN, F. (1999). Video goed alternatief voor Oslo-confrontatie. *Algemeen Politieblad*, 12, 12.
- VAN KOPPEN, P.J., & HORSELENBERG, R. (2017). Identificatie. In P.J. VAN KOPPEN, J.W. DE KEIJSER, R. HORSELENBERG & M. JELICIC (Eds.), *Routes van het recht* (pp. 284-334). Den Haag: Boom Juridisch.
- VAN KOPPEN, P.J. (2011). *Overtuigend bewijs. Indammen van rechterlijke dwalingen*. Amsterdam: Nieuw Amsterdam Uitgevers.
- VAN KOPPEN, P.J., & LOCHUN, S.K. (2010). Signalementen. In P.J. VAN KOPPEN, H. MERCKELBACH, M. JELICIC & J.W. DE KEIJSER (Eds.), *Reizen met mijn rechter. Psychologie van het recht* (pp. 623-637). Deventer: Kluwer.
- VAN KOPPEN, P.J., & WAGENAAR, W.A. (2010). Herkennen van gezichten. In P.J. VAN KOPPEN, H. MERCKELBACH, M. JELICIC & J.W. DE KEIJSER (Eds.), *Reizen met mijn rechter. Psychologie van het recht* (pp. 269-304). Deventer: Kluwer.
- VAN KOPPEN, P.J., & VAN DER HORST, E.M. (2006). De simpele logica van getuigenconfrontaties. *NJB*, 14, 788-795.
- VAN KOPPEN, P.J., & WAGENAAR, W.A. (1997). Herkennen door getuigen. In P.J. VAN KOPPEN, D.J. HESSING & H.F.M. CROMBAG (Eds.), *Het hart van de zaak* (pp. 381-405). Deventer: Gouda Quint.
- VLADEANU, M., LEWIS, M., & ELLIS, H. (2006). Associative priming faces: Semantic relatedness or simple co-occurrence? *Memory & Cognition*, 34(5), 1091-1101.
- VREDEVELDT, A., & VAN KOPPEN, P. (2016). The thin blue line-up: Comparing eyewitness performance by police and civilians. *Journal of Applied Research in Memory and Cognition*, 5, 252-256.
- WAGENAAR, W.A. (2003). Het herkennen van personen door ooggetuigen. In Orde van Vlaamse Balies, *De waarheid en niets dan de waarheid* (pp. 107-133). Brugge: Die Keure.
- WAGENAAR, W.A., & VAN DER SCHRIER, J.H. (1996). Face recognition as a function of distance and illumination: a practical tool for use in the courtroom. *Psychology, Crime and Law*, 2, 321-332.
- WAGENAAR, W.A. (1989). *Het herkennen van Iwan*. Amsterdam: Swets & Zeitlinger.
- WAHLHEIM, C.N., & ZACKS, J.M. (2018). Individual variation in memory and cognition. *Journal of Applied Research in Memory and Cognition*, 7, 514-517.
- WANG, R., LI, J., FANG, H., TIAN, M., & LIU, J. (2012). Individual differences in holistic processing predict face recognition ability. *Psychological Science*, 23(2), 169-177.
- WEIGOLD, A., & WENTURA, D. (2004). Who's the one in trouble? Experimental evidence for a 'psychic state' bias in lineups. *European Journal of Social Psychology*, 34, 121-133.
- WELLS, G.L., & QUIGLEY-McBRIDE, A. (2016). Applying eyewitness identification research to the legal system: A glance at where we have been and where we could go. *Journal of Applied Research in Memory and Cognition*, 5, 290-294.
- WELLS, G.L. (2008). Field experiments on eyewitness identification: Towards a better understanding of pitfalls and prospects. *Law and Human Behavior*, 32, 6-10.
- WELLS, G.L. (2008). Theory, logic and data: Paths to a more coherent eyewitness science. *Applied Cognitive Psychology*, 22, 853-859.
- WELLS, G.L. (2001). Police lineups – Data, theory and policy. *Psychology, Public Policy and Law*, 7(4), 791-801.
- WELLS, G.L., MALPASS, R.S., LINDSAY, R.C.L., FISHER, R.P., TURTLE, J.W., & FULERO, S.M. (2000). From the lab to the police station. *American Psychologist*, 55(6), 581-598.
- WESKI, I. (2014). *De jacht op het recht. Over de advocaat en de rest van de wereld*. Antwerpen, Querido.
- WETMORE, S.A., NEUSCHATZ, J.S., GRONDLUND, S.D., WOOTEN, A., GOODSSELL, C.A., & CARLSON, C.A. (2015). Effect of retention interval on showup and lineup performance. *Journal of Applied Research in Memory and Cognition*, 4, 8-14.

- WETMORE, S.A., NEUSCHATZ, J.S., GRONLUND, S.D., KEY, K.N., & GOODSSELL, C.A. (2015). Do the clothes make the criminal? The influence of clothing match on identification accuracy in showups. *Journal of Applied Research in Memory and Cognition*, 4, 36-42.
- WILCOCK, R., & BULL, R. (2010). Novel lineup methods for improving the performance of older eyewitnesses. *Applied Cognitive Psychology*, 718-736.
- WILSON, B.M., SEALE-CARLISLE, T.M., & MICKES, L. (2018). The effects of verbal descriptions on performance in lineup and showups. *Journal of Experimental Psychology: General*, 147(1), 113-124.
- WIXTED, J.T., MICKES, L., CLARK, S.E., GRONLUND, S.D., & ROEDIGER, H.L. (2015). Initial eyewitness confidence reliably predicts eyewitness identification accuracy. *American Psychologist*, 70(6), 515-526.
- WOLTERS, G. (1997). Herinneringen van ooggetuigen. In P.J. VAN KOPPEN, D.J. HESSING & H.F.M. CROMBAG (Eds.), *Het hart van de zaak* (pp. 277-293). Deventer: Gouda Quint.
- WRIGHT, D., CARLUCCI, M., EVANS, J., & SCHREIBER COMPO, N. (2010). Turning a blind eye to double-blind line-ups. *Applied Cognitive Psychology*, 849-867.
- YARMEY, A.D. (1996). The elderly witness. In S.L. SPORER, R.S. MALPASS & G. KOEHNKEN (Eds.), *Psychological issues in eyewitness identification*. Mahwah: Erlbaum.
- YARMEY, A.D. (1993). Adult age and gender differences in eyewitness recall in field settings. *Journal of Applied Social Psychology*, 23, 1921-1932.
- YARMEY, A.D. (1984). Accuracy and credibility of the elderly witness. *Canadian Journal on Aging*, 3(2), 79-90.
- YARMEY, A.D. (1984). Age as a factor in eyewitness memory. In G.L. WELLS & E.F. LOFTUS (Eds.), *Eyewitness testimony: Psychological perspectives* (pp. 142-154). Cambridge: Cambridge-University Press.
- YARMEY, A.D., YARMEY, M.J., & YARMEY, A.L. (1996). Accuracy of eyewitness identifications in showups and lineups. *Law and Human Behavior*, 20(4), 459-477.
- ZIMMERMAN, D.M., CHORN, J.A., RHEAD, L.M., EVELO, A.J., & KOVERA, M.B. (2017). Memory strength and lineup presentation moderate effects of administrator influence on mistaken identifications. *Journal of Experimental Psychology: Applied*, 23(4), 460-473.